

Verksamhetsplan 2024

Byggbranschens yrkesnämnd

Beslutad av BYNs styrelse 2023-09-28

Innehåll

1.	BYNs uppdrag och verksamhet.....	3
1.1.	Yrkesutbildningsavtalet och BYNs instruktion	3
1.2.	Nuläge.....	6
2.	Vision, värdegrund och varumärke.....	8
2.1.	Vision	8
2.2.	Kännetecken	8
2.3.	Värdegrund.....	8
2.4.	Varumärke.....	9
3.	Arbetsätt och organisationsstrategi	10
3.1.	Utvecklat stöd till lärlingar, handledare, företag och BYN-regionärer.....	10
3.2.	Ett BYN - nationell enhetlighet.....	12
3.3.	Förbättrade digitala verktyg.....	12
3.4.	Utveckla stöd för kommunikationen.....	Fel! Bokmärket är inte definierat.
3.5.	Kvinnor och män i BYNs verksamhet.....	13
3.6.	Yrkesråd	13
3.7.	Samverkan mellan BYN och TYA.....	13
3.8.	Samverkan mellan BYN och MYN.....	14
4.	Utbildningsstrategi.....	15
4.1.	Yrkesutbildningens kvalifikationer.....	15
4.2.	Utveckling av bygg- och anläggningsprogrammet.....	16
4.3.	Utveckling av yrkesutbildningar för vuxna.....	21
4.4.	Utveckling av grundutbildning för företagslärlingar.....	21
4.5.	Validering och erkännande	22
4.6.	Yrkeslärare och handledare	24
5.	Kommunikationsstrategi.....	25
5.1.	Utvecklad kommunikationsplan	25
5.2.	Samverkan med andra organisationer.....	27
5.3.	Yrkestävlingar.....	27
6.	Företagsstrategi.....	29
6.1.	Förstärkta informationsinsatser till företag.....	29
6.2.	Kartlägg företagslandskapet.....	30
7.	Kulturstrategi.....	31
7.1.	Kulturell påverkan riktad till yrkesutbildningarna.....	31
7.2.	Inkluderande arbetsplatser för elever och lärlingar	32
7.3.	Lära av andra branscher	Fel! Bokmärket är inte definierat.

1 BYNs uppdrag och verksamhet

1.1 Yrkesutbildningsavtalet och BYNs instruktion

Grunden för BYNs verksamhet är det *yrkesutbildningsavtal* som parterna Byggföretagen, Byggnads, Maskinentreprenörerna och Seko har beslutat om. Det senaste avtalet trädde i kraft under 2020 och den inledande paragrafen definierar nämndens roll och funktion. Utöver yrkesutbildningsavtalet anges BYNs uppdrag i den kompletterande *instruktion* som parterna har beslutat om.

1.1.1 BYN – nationell verksamhet enligt yrkesutbildningsavtalet

- § 1 PARTSSAMVERKAN NATIONELLT INOM BYGGBRANSCHENS YRKESNÄMND
- a BYNs uppgift är att genom informationsinsatser av olika slag främja intresset för branschens yrken hos politiker, myndigheter, skola, elever m.fl. samt handlägga de övriga frågor som anges i detta avtal eller som av parterna gemensamt hänskjuts till nämnden.
 - b BYN har att följa branschens och samhällets krav på förnyelse samt att besluta och genomföra förändringar i instruktioner och anvisningar till BYN-regioner, utbildningsgivare och företag.
 - c BYN ska genom yrkesråd för varje yrke samråda med berörda branschorganisationer och yrkesaktiva i samband med utveckling av yrkesutbildningen.
 - d I BYNs nationella styrelse ska samtliga parter i detta avtal vara representerade.

1.1.2 BYNs instruktion nationell verksamhet - utdrag

Här nedan återges endast de delar av instruktionen som rör verksamheten. Den kompletta texten återfinns i BYNs anvisningar.

Nationell verksamhet

§ 1 NÄMNDENS SAMMANSÄTTNING

[Texten utelämnad, se BYNs anvisningar]

§ 2 NÄMNDENS UPPGIFTER

BYNs huvuduppgifter är att handlägga de frågor som anges i Yrkesutbildningsavtalet samt att genom informationsinsatser av olika slag främja intresset för byggbranschens yrken hos politiker, myndigheter, skola, elever och övriga intressenter. Nämnden ska årligen upprätta en verksamhetsplan och avge verksamhetsberättelse.

Särskilda tillämpningsanvisningar av Yrkesutbildningsavtalets regler tas fram av BYN.

Nationell likabehandling av lärlingar ska tillämpas.

BYNs verksamhet bedrivs dels genom regionala yrkesnämnder, BYN-regioner, dels ett gemensamt kansli som ska följa de anvisningar som beslutas av BYNs nationella styrelse.

Parterna i detta avtal sörjer gemensamt för att de riktlinjer och anvisningar som BYN beslutar efterlevs.

Det ankommer särskilt på yrkesnämnden i sin löpande verksamhet att:

Utöva tillsyn över och främja utvecklingen av yrkesutbildningen för de yrken som omfattas av yrkesutbildningsavtalet och som leder till utfärdande av yrkesbevis.

Inrätta regionala yrkesnämnder, BYN-regioner, med lämpliga regionala avgränsningar.

Tillse att lärling och företag understöds med hjälpmedel och insatser för att säkra kvaliteten i utbildningen.

Samarbeta och i förekommande fall upprätta avtal med övriga berörda centrala yrkesnämnder eller motsvarande organ inom såväl den privata som den offentliga sektorn.

I övrigt handlägga de frågor som finns angivna i yrkesutbildningsavtalet eller som av parterna gemensamt eller av regional yrkesnämnd hänskjuts till nämnden.

1.1.3 Huvudsakliga arbetsuppgifter för BYNs styrelse och kansli

BYNs kansli har till uppgift att ta fram underlag inför beslut och verkställa de beslut som styrelsen och arbetsutskottet fattar. Kansliet finns i Västberga, Stockholm och där hålls även de flesta av föreningens möten i AU och styrelse. BYNs verksamhet finansieras med årliga avsättningar av medel via FORA samt intäkter från distansutbildningar och registerhållning samt externa projektmedel.

Resurserna och arbetsinsatserna fördelas utifrån verksamhetsbudgeten som styrelsen fastställer med utgångspunkt från den beslutade verksamhetsplanen.

BYNs kansli hanterar huvudsakligen frågor som:

- Service till BYN-regioner, lärlingar, lärare, utbildare m.fl.
- Produktion av material, exempelvis utbildningsböcker för lärlingar, yrkesbevis, informationsmaterial, webbaserad information, kompetensprov m.m.
- Validering och erkännande av utländsk yrkesutbildning.
- Instruktioner för den regionala verksamheten genom BYNs anvisningar.
- Ansvar för distansutbildning (yrkesteori).
- Projektverksamhet (undersökande, utvecklande).
- Samverkan med andra yrkesnämnder
- Samverkan/påverkan politiker, myndigheter, skolor.
- Registerhantering.
- Beslutsunderlag till AU och styrelse.

Dessutom:

- Handlägger ansökningar om godkännande av utbildningsgivare och valideringsleverantörer.
- Administration och genomförande av kompetensprov samt tillser att yrkesbevis utfärdas.
- Ansökan och övrig administration kring branschrekommenderade skolor.
- Information till skolor, BYN-regioner och godkända utbildningsgivare.
- Utfärdar dubbletter av yrkesbevis och kopior på yrkesbevisintyg.
- Vissa gemensamma rekryteringsinsatser.
- Initiativ till fortbildning av lärare.
- Delta i förekommande internationellt arbete på yrkesutbildningsområdet.
- Vara en naturlig kontaktpunkt för högskolor som behöver hjälp med bedömning av blivande yrkeslärares yrkeserfarenhet.

1.1.4 BYN – regional verksamhet enligt yrkesutbildningsavtalet

§ 2 LOKAL OCH REGIONAL PARTSSAMVERKAN

- a Inom varje län eller annat geografiskt område inrättas en regional yrkesnämnd – BYN-region. Den regionala nämnden har till uppgift att planera, organisera och övervaka yrkesutbildningen inom sitt verksamhetsområde.
- b I BYN-regionen ska samtliga parter i detta avtal vara representerade.

1.1.5 BYNs instruktion regional verksamhet - utdrag

Regional verksamhet

Här nedan återges endast de delar av instruktionen som rör verksamheten. Den kompletta texten återfinns i BYNs anvisningar.

§ 3 BYN-REGIONENS SAMMANSÄTTNING

[Texten utelämnad, se BYNs anvisningar]

§ 4 BYN-REGIONENS UPPGIFTER

BYN-regionen har till uppgift att planera, organisera och bevaka den avtalsmässiga yrkesutbildningen inom sitt verksamhetsområde.

BYN-regionen har att:

I samverkan med berörda myndigheter och med beaktande av lokala förutsättningar analysera utbildningsbehovet och med hänsyn därtill påverka dimensioneringen av yrkesutbildningen.

Samverka med utbildningsgivare gällande utbildningens uppläggning och genomförande.

Stödja företag i samband med etablering av lärlingar i BYNs register samt kunna medverka vid anställning av lärlingar.

Tillse att handledare för genomförande av grundutbildning i företag får instruktioner för att kunna genomföra planering, kvalitetssäkring och uppföljning av utbildningen i företaget.

Hantera lärlingar som inleder kvalificeringstid.

Utfärda yrkesbevis i enlighet med BYNs anvisningar genom ett beslut som fattas partsgemensamt med en företrädare för arbetsgivarpart och en för arbetstagarpart.

I övrigt följa anvisningar och beslut som antagits av BYNs nationella styrelse.

§ 5 TVIST

[Texten utelämnad, se BYNs anvisningar]

(BYNs instruktion är beslutad av parterna 2020-05-27 genom Ö 11/2020)

1.1.6 BYN-regionens huvudsakliga arbetsuppgifter

- Handläggning av yrkesutbildningsfrågor, godkännande av grundutbildning och kvalificeringstid, uppföljning lärlingar, utfärdande av yrkesbevis m.m.
- Rådgivning och information gällande yrkesutbildningsavtalet.
- Medverkan i lokala programråd för bygg- och anläggningsprogrammet samt motsvarande samverkan med utbildningsgivare godkända av BYN.
- Regional samverkan i yrkesutbildningsfrågor med regioner och kommuner.
- Validering av arbetad tid.
- Lokala/regionala rekryteringsaktiviteter i samspel med BYNs nationella aktiviteter.
- Kontakter med företag och lärlingar.
- Möten och kontakter med lärare, rektorer och Studie- och yrkesvägledare – för BA-programmet och hos vuxenutbildningsgivare.
- Anpassa regionala arbetet efter denna verksamhetsplan i tillämpliga delar.
- Verka för ökad jämställdhet och en bredare mångfald i byggbranschen.

Den reguljära verksamheten med skolsamverkan och uppföljning/administration av lärlingar ingår i de regionala parternas ordinarie åtagande. För den regionala verksamheten avsätts också medel, Lokala Stödet, via FORA. Det ska användas till att höja kvaliteten på yrkesutbildningarna och att främja rekryteringen till byggyrkesutbildningar. Den utökade verksamheten i BYN-regionen beskrivs i den regionala aktivitetsplanen och anpassas efter de regionala behoven och förutsättningarna.

1.2 Nuläge

Antalet som söker till bygg- och anläggningsprogrammet har senaste åren stabiliserat sig på en nivå kring 5% av det totala antalet sökande till gymnasieskolan. Söktrycket varierar över landet och det är lägst i storstäderna, samtidigt som behovet av utbildade byggnadsarbetare är stort där likväl som i övriga delar av landet.

Ungdomars yrkesval förändras i takt med förändringar i samhället och de väljer inte lika självklart som tidigare ett yrke med familjetradition. Många fler studerar oberoende av bakgrund vidare efter gymnasieskolan, vilket i sig är positivt då behovet i yrken med högskolestudier också är högt. Förändringar i gymnasieskolan som ger högskolebehörighet på alla program öppnar fler möjligheter till studier och har öppnat dörren till yrkesprogrammen.

För många ungdomar är inte valet av yrke i gymnasieskolan avgörande för hela tiden i arbetslivet. Oavsett detta är det viktigt att tillräckligt många vill vara verksamma i de viktiga yrkesrollerna i byggbranschen. Pågående arbeten i branschen för att välkomna alla slags människor på arbetsplatserna, att minimera arbetsskador och att motverka kriminell verksamhet är alla viktiga för att bidra till en attraktiv bransch.

Omvärld och trender

Pågående lågkonjunktur har medfört att bostadsbyggandet har minskat radikalt och att byggbranschen i det korta perspektivet står inför övertalighet och minskat antal nyanställningar. Kriget i Ukraina kommer att medföra ett mycket omfattande behov av återuppbyggnad och vi kan anta att en del av den byggarbetskraft som idag rör sig över

landsgränserna i Europa kommer att söka sig till Ukraina. Den svaga kronkursen är en anledning att söka sig till andra länder än Sverige.

På litet längre sikt kvarstår ett behov av utbildad byggarbetskraft till följd av demografiutvecklingen där allt fler blir äldre och av urbaniseringen med ökade krav på bostäder, kontor och infrastruktur. Och det finns hela tiden ett grundläggande behov av ny arbetskraft till branschen beroende på åldersavgångar och karriärutveckling hos de verksamma i branschen.

Ökande globalisering suddar ut gränser och byggbranschen liksom andra branscher blir än mer konkurrensutsatta från utlandet samtidigt som internationella marknader blir mer intressanta för svenska byggbolag. Utveckling och kompetens kommer vara viktigt i den ökande konkurrensen.

Hållbarhetsfokus är idag en hygienfaktor och driver fram nya processer, teknik och material vilket ställer helt nya krav på byggföretag, leverantörer och kunder. Miljöanpassningar ställer nya krav som berör de verksamma på byggarbetsplatser i ökande omfattning. Samtidigt skapar digitaliseringen helt nya möjligheter till smartare processer, logistik och arbetssätt. Tillsammans, och rätt nyttjat, kan de ge ökade konkurrensfördelar.

På samma sätt skapar transparensen en högre medvetenhet och upplysning hos människor med växande krav på etik, moral och trovärdighet som följd. Samhället "öppnar upp" och synliggör hela branschens kultur vilket driver på förändring och utveckling byggt på moderna värderingar.

Sammantaget innebär nuläget och trenderna i omvärlden för BYN att vi måste förändra bilden av bygg- och anläggningsbranschen hos allmänheten och i främst ungdomars och deras anhörigas medvetande till förståelse för det är en framtidsbransch.

Det innebär att BYN bör fokusera på att utveckla innehållet i utbildningen så att det dels möter ungdomars behov av flera vägval och högre krav, dels tillgodoser företagets behov av ökad kompetens inom flera områden såsom digitalisering, hållbarhet, innovation, samt internationalisering.

Den ökade transparensen i samhället innebär för BYN att det blir avgörande att prioritera åtgärder kring kultur och moderna värderingar för att utbildning och arbete i branschen ska attrahera ungdomar och vuxna.

Partsorganisationernas pågående arbeten för att komma till rätta med problem i branschen och därmed motverka imageproblem är viktiga. Det kan bidra till att förändra attityden till arbete och utbildning i byggbranschen.

2 Vision, värdegrund och varumärke

BYNs verksamhetsplan beskriver den tilltänka verksamheten under de närmaste åren. Främst är det den verksamhet som BYNs styrelse genomför med stöd av BYNs nationella kansli som beskrivs. Men planen ska också vara vägledande för BYN-regionernas verksamhet i tillämpliga delar. De generella delarna som här nedanför inleder planen är lika viktiga för alla medverkande i BYN, såväl partsrepresentanter som anställda, både i BYNs nationella och regionala verksamhet.

2.1 Vision

Bygg- och anläggningsbranschen arbetar för en yrkesutbildning som ständigt utvecklas, med en välfungerande samverkan och lyhördhet mellan skola, företag och branschorganisationer. Alla inblandade; lärlingar, handledare, företag, utbildare och branschrepresentanter har god kännedom om mål och ambitioner inom aktuella yrken.

2.2 Kännetecken

BYN ska stå för service, kvalitet och nytänkande inom yrkesutbildningsområdet samt öka kunskapen, respekten och anseendet för branschens alla yrken.

2.3 Värdegrund

- Vi respekterar varje enskild människa och främjar lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsvariationer, sexuell läggning eller ålder.
- Vi accepterar inte rasism, diskriminering eller trakasserier i någon form, varken i våra relationer med människor inom eller utanför BYN.
- Vi arbetar för bra arbetarskydd, god arbetsmiljö och mångfald.
- Vi följer och respekterar ingångna avtal och överenskommelser.
- Vi arbetar aktivt mot svartarbete och ekonomisk brottslighet i anslutning till BYNs verksamhet.
- Vi agerar när någon utsätts för handlingar som strider mot eller handlar i strid med BYNs värdegrund.

Värdegrunden syftar till att vi som arbetar med yrkesutbildningsfrågor ska uttrycka oss och agera så att alla vi möter känner respekt och trovärdighet i det BYN gör. Både de som är på väg in i, och de som redan finns i byggbranschen, ska kunna lita på att de bemöts med respekt, behandlas likvärdigt och inte diskrimineras. Eftersom BYN och BYNs parter arbetar med ungdomar har BYN ett särskilt och gemensamt ansvar för att värdegrunden ska få genomslag i ord och handling.

Värdegrunden är viktig för att nå BYNs mål att stå för kvalitet, hälsa och säkerhet, god arbetsmiljö och nytänkande inom yrkesutbildningsområdet. Den ger oss även ökade möjligheter att ge BYN och hela byggbranschen ett gott rykte hos de som funderar på att välja yrkesutbildningen med inriktning mot branschen och kan bidra till att skapa arbetsplatser med god arbetsmiljö och fler friskfaktorer som attraherar alla människor.

Värdegrunden beskriver relationer mellan människor och hur vi ser på, tänker om och behandlar varandra oavsett om vi företräder BYN eller om det handlar om de krav vi ska ställa på blivande yrkesarbetare.

2.4 Varumärke

En översyn av BYNs varumärke har gjorts där orsaker och möjliga lösningar till den vikande trenden analyserades. Resultatet belyste två huvudområden – osäkerhet och imageproblem. Osäkerheten inför gymnasievalet gör att ungdomarna väljer ett brett alternativ som ger många valmöjligheter efter gymnasiet. Imageproblemen skapar inte den bekräftelse av att ha valt rätt program som ungdomar söker.

Mot bakgrund av ovanstående utvecklades varumärkesstrategin som har implementerats i organisationens verksamhet och kommunikation.

2.4.1 Mål: Fortsatt tillämpning av BYNs grafiska profil och logotype

I samband med introduktionen av Yrkesutbildningsavtal 2020 och utarbetandet av nya digitala verktyg i form av register, ny webb och nytt intranät utvecklades även en ny grafisk profil och en ny logotype för BYN med utgångspunkt från varumärkesarbetet. Denna profil ska bland annat medverka till att sprida en mer mångfacetterad beskrivning av branschen. Med en attraktiv färgskala och ett medvetet val av bilder och illustrationer stärks identiteten av BYNs verksamhet. Tillämpningen av profilen ska fortsätta och prägla all information och närvaro på nätet och i sociala medier.

3 Arbetssätt och organisationsstrategi

Strategin ska bidra till att öka och förbättra den nationella samsynen i det nationella och regionala BYN-arbetet för att nå ett enhetligt arbetssätt och synergieffekter på överlappande delar i verksamheten samt för att nå ökade effekter och resultat av arbete mot skolor, elever, lärare och företag.

Strategin ska också bidra till ökat nyttjande av digitaliseringens möjligheter inom hela organisationen.

Det övergripande långsiktiga målet är att tillämpa yrkesutbildningen på samma sätt över hela landet och med stöd av hjälpmedel som ger stöd för tillämpningen av yrkesutbildningsavtalet och är självinstruerande.

3.1 Utvecklat stöd till lärlingar, handledare, företag och BYN-regionärer

En av BYNs viktigaste uppgifter är att ge lärlingar, handledare och företag det stöd de behöver i sin dagliga verksamhet. Närmast dessa målgrupper finns funktionärerna i BYN-regionerna. BYNs nationella styrelse och kansli tillhandahåller stöd i form av anvisningar, instruktioner, checklistor och IT-system som ska ge en kvalitetssäkrad och effektiv hantering.

Vägledande i detta arbete ska vara en ständigt pågående effektivisering av arbetet och en enhetlig behandling av lärlingsfrågor.

3.1.1 Mål: Utvecklat stöd för daglig verksamhet i BYN-regionen

Efter varje verksamhetsår (senast 30 mars) ska BYNs kansli göra en sammanställning som, vid sidan om det ekonomiska resultatet, redovisar det gångna årets insatser för att förbättra och utveckla stöd till lärlingar, handledare, företag och BYN-regionärer.

3.1.2 Mål: Årlig översyn av anvisningar

Senast 30 juni årligen ska anvisningarna gås igenom systematiskt och vid behov uppdateras.

3.1.3 Mål: Verksamhet i BYN-regionen - Lokala stödet

BYN-regionernas viktigaste uppgifter är att stödja lärlingar och företag inom ramen för yrkesutbildningsavtalet och BYNs instruktion. Utöver dessa grundläggande uppgifter finns ett ekonomiskt stöd, lokala stödet, för att även möjliggöra arbete med kvalitetshöjande och rekryteringsbefrämjande åtgärder. Detta arbete behöver med nödvändighet anpassas efter regionala förhållanden och förutsättningar.

Med utgångspunkt från tillämpliga delar av denna gemensamma verksamhetsplan för BYN ska BYN-regionerna planera sin verksamhet. Senast vid årsskiftet ska en aktivitetsplan lämnas in för att kunna disponera tilldelade medel för det kommande verksamhetsåret.

Tilldelning av medel, tider, regelverk och rekommendationer framgår av de riktlinjer som tas fram inför varje år.

Styrelsens arbetsutskott ska senast 31 mars 2023 göra en uppföljning av föregående års verksamhet i förhållande till de inlämnade aktivitetsplanerna samt en fördjupad granskning av inlämnade aktivitetsplaner för 2023.

3.1.4 Mål: Utvecklade riktlinjer för Lokala stödet

Nya riktlinjer för kommande verksamhetsår ska presenteras senast 30 september. Det finns ett uttalat behov av att gå igenom riktlinjerna utförligt med BYN-regionärer i samband med BYN-konferenser och information till nya regionärer (i samband med "Ny i BYN").

3.2 Ett BYN - nationell enhetlighet

I linje med samhällets ökade krav på transparens behöver lärlingsfrågor hanteras enhetligt över hela landet. Detta ställer krav på lättillgänglig information för BYN-regionerna och att tillämpningar blir lika. Företag och lärlingar har rätt att förvänta sig en lika behandling oavsett BYN-region.

3.2.1 Mål: Utvecklat stöd för enhetlig hantering av lärlingar

Under 2023 ska BYN fortsätta arbetet med att följa upp de checklistor, instruktioner och anvisningar som har tagits fram i samband med införandet av Yrkesutbildningsavtal 2020. I en eventuell situation där BYN-regionen ser svårigheter i tillämpningen av de fastställda regelverken ska BYNs kansli kontaktas. Avvikelser från nationellt fastställda anvisningar, rutiner och arbetssätt ska behandlas i BYNs arbetsutskott.

3.2.2 Mål: BYN-konferens för ökad enhetlighet

Under 2024 ska en BYN-konferens arrangeras där BYN-regionärer ges goda möjligheter att få information, diskutera förbättringsbehov och utbyta erfarenheter. Inte minst för att nå ett av parterna eftersträvat enhetligt arbetssätt i lärlingsfrågor. Samtliga parter i respektive region ska ges möjlighet att närvara.

3.3 Förbättrade digitala verktyg

I samband med införandet av Yrkesutbildningsavtal 2020 utvecklades ett anpassat IT-system, BYN 4.0. Systemet inkluderar; register för lärlingar, företag, utbildningsgivare mm, ett nytt intranät för BYNs inre arbete och en ny extern webbplats. Bra instruktioner och utbildningsinsatser riktade till användarna är en av förutsättningarna för att uppnå en önskad effektivisering.

3.3.1 Mål: Vidareutveckling av digitala verktyg

BYNs IT-system för hantering av lärlingar, BYN 4.0, ska kontinuerligt vidareutvecklas utifrån identifierade förbättringsbehov. Detta ska ske genom enkla sätt för användare att återkoppla om utvecklingsbehov. Under 2024 ska systemet ha övergått till förvaltningsläge och fortsatt utveckling ska vara noga genomtänkt och prioriterad i samråd med en partssammansatt styrgrupp.

Varje år ska det finnas möjligheter för nya användare i systemet att få en utbildning. Detta görs inom ramen för utbildningen "Ny i BYN", ett par gånger per år.

De funktioner som idag ligger i det äldre systemet BYN 2.0 och som behöver finnas kvar ska sammanställas som underlag för beslut om fortsatt drift, överföring till BYN 4.0 eller avveckling.

BYNs kansli ska från 2024 tillhandahålla en tillgänglig support under kontorstid som stödjer BYN-regionärer, företag och enskilda användare som "kör fast" i systemet.

BYN ska också utveckla enkla och effektiva sätt att stödja BYN-regioner i relationer med skolor och utbildare, exempelvis genom inhämtning av statistik från skolor och registerhållning av kontaktuppgifter till personal hos skolor och utbildningsgivare. BYNs intranät och kommunikationsplattformen Teams ska nyttjas för dessa tillämpningar.

3.3.2 Mål: Översyn av BYNs administrativa system

Utöver de system som har utvecklats för hantering av lärlingar och kontakter med utbildningsgivare mm har BYNs kansli ett antal funktioner som hanteras av olika leverantörer.

Det handlar bland annat om kommunikation, ekonomi- och lönehantering. Under 2023 ska en översyn göras för att säkerställa fortsatt drift på ett effektivt och säkert sätt.

3.4 Kvinnor och män i BYNs verksamhet

BYN instämmer i branschens övergripande strävan att andelen kvinnor i byggindustrin ska öka. Detta ställer krav på skolor och marknadsföring av yrkena, vilket beskrivs i kommunikationsstrategin. Men det ställer också krav på vårt eget agerande i olika sammanhang. Även i sådana sammanhang där vi presenterar oss själva eller arrangerar konferenser behöver vi tänka på hur vi fördelar arbete och presenterar oss. En checklista finns på BYNs intranät (under "Vägledning i BYN") för genomförande av konferenser på nationell och regional nivå.

3.4.1 Mål: Redovisning kvinnor och män i BYN

Fördelningen av kvinnor och män i BYN och BYN-regioner ska årligen presenteras i BYNs årsrapport.

3.5 Yrkesråd

Yrkesråd för BYNs alla yrken på nationell nivå är ett obligatorium enligt Yrkesutbildningsavtal 2020. Avsikten är att de enskilda yrkena ska få rätt utveckling och uppmärksamhet i helheten. Det är nödvändigt att ständigt arbeta för att hålla yrkesråden aktuella, effektiva och meningsfulla för de som medverkar.

3.5.1 Mål: Yrkesråd - årligt genomförande

Under varje år ska ett yrkesråd i varje yrke genomföras. För de yrken där det finns utvecklingsbehov ska ytterligare arbete planeras. Yrkesråden bör i första hand genomföras digitalt och med en effektiv planering från BYNs kansli. Det är särskilt angeläget att varje enskilt yrkesråd planeras väl, med en framförhållning och innehåll som gör det möjligt och intressant för alla ledamöter att medverka.

3.6 Samverkan mellan BYN och TYA

BYN samverkar med Transportfackens Yrkes- och Arbetsmiljönämnd (TYA). Samverkan innebär bland annat att yrkesbevis för de maskinslag som delas mellan de båda yrkesnämnderna erkänns ömsesidigt samt samarbete gällande kvaliteten i utbildningarna av maskinförare.

3.6.1 Mål: Fortsatt utveckling av samarbetet mellan BYN och TYA gällande utbildningsgivare

BYNs och TYAs kanslier ska årligen uppdatera en verksamhetsplan för det gemensamma arbetet med utveckling av yrkeskvalifikationer, utbildningsmaterial och samverkan med utbildningsgivare.

Strävan ska fortsätta när det gäller att få en samsyn kring utbildningsgivarnas verksamhet; intyg, kvalitetssäkring, hantering av klagomål m.m.

3.7 Samverkan mellan BYN och MYN

Efter beslut i BYNs styrelse 2021-06-22 samarbetar kanslierna för BYN och Måleribranschens yrkesnämnd (MYN) gällande verksamheter såsom lärarkonferenser, yrkestävlingar, information mm i enlighet med en framtagen avsiktsförklaring.

3.7.1 Mål: Samarbete mellan BYN och MYN

I enlighet med en framtagen avsiktsförklaring ska följande samarbeten fortsätta under 2024:

- Samordning av medverkan i Skolverkets nationella programråd för BA-programmet.
- Kartläggning av utbildningsanordnare som bedriver utbildningar som gymnasial lärling eller lärlingsutbildning för vuxna.
- Gemensam lärarkonferens våren 2024.
- Samverkan i samband med Yrkes SM 2024 i Karlstad.
- Analys av elevfördelning på olika inriktningar på BA-programmet.
- Stärka rekryteringen till branschens yrkesutbildningar genom gemensam information.
- Gemensamt arbete kring lärarfortbildning.

4 Utbildningsstrategi

Strategin ska bidra till att utveckla utbildningen i syfte att tillfredsställa ungdomars och elevers primära behov av olika möjligheter till yrkesval och utvecklingsmöjligheter efter utbildningen. Vidare bidra till ett relevant och angeläget innehåll, kontinuerlig uppföljning samt utveckling av lärarrollen. Allt för att höja kvalitet, status och attraktion samt bidra till att nå vidare grupper av närliggande och tänkbara elever.

Det övergripande långsiktiga målet är att yrkesutbildningen präglas av kvalitet i genomförandet oavsett utbildningsform och motsvarar de krav som branschen definierar genom BYNs yrkeskvalifikationer. Både inom gymnasieskolan, vuxenutbildningen och branschens egen utbildningsmodell för företagslärlingar finns det anledning att arbeta för förbättringar.

4.1 Yrkesutbildningens kvalifikationer

Kvalifikationskraven för BYNs yrken lägger den viktiga grunden för utbildningsverksamhet och valideringar i BYN. De yrken som är aktuella anges i yrkesutbildningsavtalet. Kravens relevans behöver kontinuerligt stämmas av med yrkesverksamma och företag och BYN behöver noga följa utvecklingen som följer av ökad miljöanpassning och digitalisering/automatisering av byggverksamheten. Kraven används i första hand för grundutbildning av företagslärlingar och validering. Men de fyller också en viktig funktion för att tydliggöra branschens krav i samband med framtida förnyelse av Skolverkets styrdokument.

4.1.1 Mål: Plan för fortsatt utveckling av yrkeskvalifikationer

En regelbunden översyn av kvalifikationerna ska ske löpande och i samråd med bl.a. BYNs yrkesråd. Detta är inte minst ett krav inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet kopplat till nivåplacering i det svenska ramverket för kvalifikationer (SeQF) och validering. Ett arbete med modularisering av kvalifikationerna och en koppling till Skolverkets styrdokument för den tidigare gymnasiereformen GY11 och den kommande reformen GÄ25 fortsätter under 2024.

Senast 1 mars 2024 ska en plan för arbetet med att vidmakthålla och vidareutveckla kvalifikationerna de kommande 10 åren ha utarbetats.

4.1.2 Mål: Ansökningar om nivåplacering för ytterligare yrken

Det svenska ramverket för kvalifikationer, SeQF, ger möjlighet för organisationer som arbetar med icke-formella utbildningar att nivåplacera kvalifikationskrav. Avsikten är att dessa kan förklaras som erkända i förhållande till det formella utbildningssystemet. Under 2021 och 2022 har följande fem yrken nivåplacerats; betongarbetare, golvläggare, murare, plattsättare, träarbetare. Under 2024 ska BYNs återstående yrken beredas för beslut om nivåplacering.

4.1.3 Utveckling av kvalifikationskrav och utbildning för yrket demonteringsarbetare

Under avtalsrörelsen 2023 beslutade parterna att uppdra åt BYN att i ett första steg ge förslag på kvalifikationer, grundutbildning och kvalificeringstid för ett nytt yrke;

”demontering”. Förslaget skulle redovisas för parterna senast 31 december 2023. Arbetet ska ske i samråd med Branschorganisationen för Byggnadsberedning, lämpligen i ett nyinrättat yrkesråd eller genom utvidgning av det befintliga yrkesrådet för håltagare. Under januari 2024 väntas parternas avtalsansvariga fatta beslut baserat på BYNs förslag och om klartecken meddelas ska den yrkesspecifika delen av ett utbildningsmaterial vara framtaget till 31 maj 2024. Parternas ambition är att företagslärlingar ska kunna anställas från 1 augusti 2024. Om beslut tas om införande av yrket ska BYN inleda diskussioner med Skolverket under 2024 om att utveckla ämnesplaner för det nya yrket.

4.1.4 Översyn av yrket stenmontör

Efterfrågan på yrkesutbildning till yrket stenmontör har under många år varit mycket låg. Av det skälet ska BYN under 2024 bereda ett beslutsunderlag till parterna för en eventuell avveckling av yrkesbevis och därmed sammanhängande BYN-aktiviteter.

4.2 Utveckling av Bygg- och anläggningsprogrammet

Bygg- och anläggningsprogrammet i gymnasieskolan är den viktigaste utbildningsvägen för nya yrkesarbetare till byggbranschen. Utbildningen regleras genom styrdokument beslutade av regeringen och Skolverket och genomförs med finansiering från stat och kommun av såväl kommunala som fristående gymnasieskolor. Det är naturligt att företrädare för BYN/parterna är representerade i både Skolverkets nationella programråd och i skolornas lokala programråd. Branschen behöver säkerställa att kraven ställs på rätt sätt och att utbildningsresultaten följs upp kontinuerligt.

4.2.1 Mål: Tydliggör de många möjligheternas program

BYNs varumärkesanalys (som beskrivs i avsnitt 2) pekar på två huvudområden, *osäkerhet* och *imageproblem*, som orsaker till ungdomars vikande intresse för en utbildning inom bygg- och anläggningsbranschens yrken. Det finns stöd för dessa orsaker i bl.a. Ungdomsbarometerns undersökningar som visar på hur blivande gymnasieungdomar tänker inför sitt gymnasieval och kommande yrkesliv. Osäkerheten som dagens ungdomar upplever gör att de väljer att skjuta upp sitt val och väljer därför ett brett alternativ som ger många valmöjligheter efter gymnasiet.

För att möta och motverka denna osäkerhet bör BYN och branschen belysa de framtida möjligheter som finns genom gymnasieskolans bygg- och anläggningsprogram. Exempel på detta är:

- Bygg- och anläggningsprogrammet innehåller de kurser som krävs för grundläggande högskolebehörighet. Utbildningen förbereder för en arbetsmarknad som erbjuder ett värlönat arbete med trygghet och utveckling.
- För den som vill finns goda möjligheter till att utvecklas vidare eller starta egen verksamhet inom branschen.

Dessa möjligheter behöver i större utsträckning finnas med i de individers medvetande som är osäkra på sitt framtidsval. I BYNs varumärkesanalys sammanfattas en önskad position (syn på) för bygg- och anläggningsbranschen med följande:

”En framtidsbransch med många möjligheter som med hög kompetens bygger morgondagens hållbara samhälle”

Genom informationsinsatser till elever ska eleverna uppmanas att använda sin rätt att läsa de högskoleförberedande kurserna.

4.2.2 Mål: Utveckling av yrkesutbildningen

BYN har tagit fram ett PM som har använts som utgångspunkt för diskussioner med Skolverket i samband med nationellt programråd för bygg- och anläggningsprogrammet. I korthet innehåller detta PM följande områden:

- Hur ser förutsättningarna ut för att det som står i Skolverkets styrdokument verkligen är det som genomförs ute på skolorna?
- Arbetsmiljö i varje yrkeskurs – en ökad tydlighet eftersträvas angående den successiva fördjupningen i kurserna.
- Branschens digitalisering i yrkesutbildningarna och digitalisering av utbildningens genomförande.
- Energieffektivisering och hållbart byggande i kursplanerna – ökad tydlighet.
- Kursplaner för varje specialyrke måste tas fram. (På gång i ämnesreformen).
- Det behövs anpassade styrdokument för gymnasial lärling.
- Gymnasial lärlingsanställning (GLA) ifrågasätts med tanke på att det är 100% utbildning som läggs ut på företaget.
- Gymnasiearbetet ska genomföras på apl-arbetsplatserna, inte i skolan.
- Fler yrkesutgångar för att öka programmets attraktivitet, öka elevernas valmöjligheter och bättre tillgodose arbetslivets behov (bygghandel, prefabindustri, järnväg och ett tydligt högskolespår nämns).
- Andelen kvinnor bland eleverna på BA-programmet – vad händer på Skolverket och på skolorna?
- Regional samordning mellan kommuner/skolhuvudmän viktig.
- Samordna BA-programmet och vuxenutbildningen.

BYN ska under 2024 göra en översyn av PM:et och uppmärksamma Skolverket på de utvecklingsbehov som inte genomförs inom ramen för den ämnesutformade gymnasieskola som f.n. utvecklas.

4.2.3 Mål: Uppföljning av gymnasial lärling och gymnasial lärlingsanställning

Under 2022 har BYN tagit fram en sammanställning över de problemområden som BYN anser föreligger inom gymnasial lärlingsutbildning. Sammanställningen presenterades för Skolverket under hösten 2022. BYN ska under 2024 undersöka förutsättningarna för att genomföra en oberoende kvalitetsmässig uppföljning, eventuellt i samverkan med andra berörda branscher.

4.2.4 Mål: Uppföljning av Skolverkets översyn av inriktningarna anläggningsförare samt mark- och anläggning

Under 2023 behöver BYN fortsatt bevaka att de förändringar som föreslås inom ramen för Skolverkets pågående arbete med en övergång till en ämnesutformad gymnasieskola leder till rätt innehåll för såväl maskinförare som väg- och anläggningsarbetare.

4.2.5 Mål: Ökad andel kvinnor på de bygginriktade yrkesutbildningarna

Dagens andel kvinnor i byggbranschen motsvarar inte branschens behov och den motsvarar inte heller den andel kvinnor som vill arbeta i branschen. Antalet kvinnor på bygg- och anläggningsprogrammet och motsvarande vuxenutbildningar är för lågt i riket och behöver öka för att tillgodose branschens behov och för att fånga upp de kvinnor som önskar arbeta i branschen.

Data avseende bygg- och anläggningsprogrammet 2022:

12,7 % kvinnor i åk 1 (625 av 4898 elever totalt),

12,2 % i åk 2 (551 av 4519) och

12,7 % i åk 3 (575 av 4518).

Inom vuxenutbildningen var det 537 elever som avslutade sina studier i yrkesvux med ett yrkespaket motsvarande minst 800 p år 2019. Av dessa var det ca 100 kvinnor, 18,6 %. BYN gör bedömningen att följande nivåer av antagna kvinnor skulle vara önskvärda men betonar att det finns regionala skillnader att beakta. Om dessa nivåer uppnås minskar dessutom risken att kvinnor som attraheras av branschen söker sig till någon annan bransch.

2024 20 %

2028 25 %

2030 > 25 %

Variationen är mycket stor mellan olika skolor och det behöver därför kartläggas i vilka regioner som det krävs särskilda insatser (jfr utveckling av statistikfunktion i 3.3.1).

Det krävs fortsatta kraftanstängningar för att förändra rekryteringen både från Skolverket, skolhuvudmännen och branschen. Siffrorna ovan visar att förändringar är på gång i gymnasieskolan och inom vuxenutbildningen. Några av de nödvändiga förändringarna beskrivs ovan under "de många möjligheternas program". Men det är också viktigt med riktade rekryteringsinsatser för att i högre grad intressera kvinnor för att utbilda sig till ett byggyrke.

Under 2022 har BYN tagit fram ett detaljerat statistikunderlag nedbrutet på regional nivå som kan användas i samband med fortsatt samarbete med skolor för att ytterligare öka andelen kvinnor i yrkesutbildningarna. Underlaget visar hur andelen kvinnor fördelar sig på regionernas skolor och på de olika inriktningarna.

Inför verksamhetsplanen 2025 och under första halvåret 2024 är ett övergripande mål att arbeta om mål och metoder inom detta område. Det behöver tas fram tydliga och realistiska mål och även verkningsfulla metoder för att uppnå dessa mål.

4.2.6 Mål: Om byggbranschens digitalisering i yrkesutbildningen

Byggbranschen behöver i likhet med alla andra verksamheter nyttja den potential som en ökad digitalisering medför. BYN kan understödja utvecklingen inom yrkesutbildningen genom att ge yrkeslärare en möjlighet att följa vad som sker i branschen. I samverkan med BIM Alliance och yrkesnämnder inom installationsbranschen prövas en seminarierie som lyfter fram de tillämpningar som är aktuella för yrkesarbetare idag och i framtiden.

Fyra informativa seminarier har genomförts och under 2023 togs en övningsmodell (BIM-modell) fram. Under 2024 ska förnyade insatser göras för att etablera ett nätverk av intresserade yrkeslärare.

4.2.7 Mål: Aktiv medverkan i nationellt programråd för BA-programmet på Skolverket

Skolverkets Nationella programråd syftar till att stärka samarbetet mellan gymnasieskolan och arbetslivet, för att yrkesutbildningarna bättre ska motsvara arbetslivets behov. Programrådet för bygg- och anläggningsprogrammet utgör ett av tretton nationella programråd inom gymnasieskolans yrkesutbildning. Inom bygg- och anläggningsprogrammet finns följande fem inriktningar:

- Husbyggnad
- Mark och anläggning
- Anläggningsfordon
- Måleri
- Plåtslageri

BYN har intressen i de tre förstnämnda inriktningarna och representeras i programrådet av BYNs kanslichef samt en representant från Glasbranschföreningen. Därutöver är alla parterna i BYN representerade i rådet.

Övriga inriktningar representeras av parterna i Måleribranschens yrkesnämnd och Plåt & Ventbyrå AB. I programrådet ingår även en representant för Arbetsförmedlingen.

BYN har utarbetat ett PM som belyser behovet av att utveckla gymnasieskolans bygg- och anläggningsprogram för att stärka kvaliteten i utbildningarna och anpassa utbildningsinnehållet för att följa branschens utveckling. Detta PM överlämnades till Skolverket i slutet av 2018. BYN ska under 2024 fortsatt verka för att innehållet i BYNs PM diskuteras i samband med Skolverkets nationella programrådsmöten och andra arbetsmöten med Skolverket för att stärka bygg- och anläggningsprogrammets utbildningskvalitet och kursinnehåll. Jfr 4.2.2. BYN ska också under 2024 väcka frågan om att skapa ämnesplaner för det nya yrket demonteringsarbetare. I första hand för behov inom vuxenutbildningen.

4.2.8 Mål: Aktiv samverkan i lokala programråd

Lokala programråd bör genomföras varje termin på de gymnasieskolor som erbjuder yrkesutbildningar och rektor ansvara för att programråden genomförs. BYN-regionen bör vara representerad i varje förekommande programråd, antingen med partsrepresentanter eller med företrädare som BYN-regionen utser. I BYNs anvisningar finns förslag på innehåll (dagordning) till programrådsmöte som hjälp till skolor och BYN-regionens representanter för att säkerställa att frågor som bl.a. berör programmets dimensionering, utbildningskvalitet, apl och branschfrågor diskuteras.

De tematiska frågorna för 2024 föreslås vara:

- Genomförandet av programråden i enlighet med BYNs anvisningar "Riktlinjer för samverkan med gymnasieskolor" (ta upp hur branschen vill att dessa ska genomföras)

- Uppföljning av Branschrekommenderad skola (för de skolor som berörs)
- Andelen kvinnor och mångfalden i övrigt
- Apl
 - iAPL
 - BYNs branschutvecklade handledarutbildning
 - Handledarträffar
- Digitalisering
 - inslag i utbildningen
 - på byggarbetsplatsen
- Hållbarhetsfrågor
 - i skolans verksamhet
 - i byggproduktionen

4.2.9 Mål: Utvecklingskonferens för yrkeslärare/skolledare

Samverkan med de gymnasieskolor som har bygg- och anläggningsprogrammet är en viktig del av BYNs verksamhet. Den årliga nationella konferensen för skolledare och yrkeslärare ger BYN bra möjligheter att med ett nationellt genomslag bl.a. förmedla information om BYN och branschens utveckling samt diskutera kvalitetsförbättringar i skolans undervisning och apl. BYN arrangerar konferenser för skolledare vart annat år och yrkeslärare vart annat år och konferenserna genomförs digitalt eller fysiskt. Erfarenheten är att fysiska konferenser ger bästa möjliga kommunikation och dynamik i mötet med deltagarna.

För våren 2024 är inriktningen att genomföra en konferens för yrkeslärare i samverkan mellan MYN och BYN.

BYN ska bl.a. bjuda in läromedelsproducenter och andra samverkansparter till seminarier under konferensen. I seminarierna bör det särskilt lyftas hur arbetsmiljöaspekter, digitalisering och hållbarhetsfrågor kan integreras.

4.2.10 Mål: Stöd till regionala lärarkonferenser

BYNs kansli ska under 2024 stödja BYN-regionerna med informationsmaterial, deltagande och tips på lämpliga programpunkter för att genomföra fysiska eller webbaserade regionala konferenser för skol- och yrkeslärare. BYN-regionen ska i god tid före en planerad regional konferens ta kontakt med BYNs kansli för att säkerställa att de kan få det stöd som BYN-regionen efterfrågar.

4.2.11 Mål: Uppdatering av Branschrekommenderad skola

Syftet med Branschrekommenderad skola (BRS) är att tydliggöra branschens prioriterade förväntningar på skolor som utbildar för BYNs yrken och bidra till utveckling av utbildningen så att alla elever kan få utbildning med bra kvalitet. Inom ramen för översynen är det viktigt att förklara vad en skola vinner på att vara branschrekommenderad.

I takt med att branschen utvecklar material, arbetsmetoder, hjälpmedel etc. för att underlätta och göra arbetet säkrare behöver kriterierna för Branschrekommenderade skolor kontinuerligt ses över för att spegla branschens kunskapsförväntningar på apl-elever och unga yrkesarbetare.

4.2.12 Mål: Etablera mobilitetsprogram i Erasmus+-programmet för elever och lärare på BA-programmet

BYN har inlett diskussioner med ett antal intresserade gymnasieskolor om ett samlat grepp för att öka andelen elever som deltar i mobilitetsprogram inom EU. Universitets- och högskolerådet (UHR) har föreslagit att BYN skulle kunna ha en roll som konsortieledare för att understödja ett sådant utbytesprogram.

BYN har under 2022 beviljats ackreditering för deltagande som konsortieledare i Erasmus+ programmet under programperioden 2021-2027. Genom ackrediteringen har BYN och de skolor som inbjuds att medverka i konsortiet den administrativa grunden klar för att enklare kunna söka medel för praktik och kompetenshöjande aktiviteter inom ramen för Erasmus+ programmet och programperioden. Konsortiet kan årligen ansöka om medel till utbytesprogram för gymnasieskolor, vuxenutbildningar och företagslärlingar.

4.3 Utveckling av yrkesutbildningar för vuxna

Gymnasieskolan förmår inte tillgodose branschens behov när det gäller samtliga yrken och i alla regioner. Därför är yrkesutbildning för vuxna ett viktigt komplement. Utbildningarna för vuxna genomförs både som gymnasiala yrkesutbildningar (Komvux – Yrkesvux) och som arbetsmarknadsutbildningar upphandlade av Arbetsförmedlingen.

4.3.1 Mål: Omvärdering av BYNs arbete med Godkända utbildningsgivare

BYN ska under 2023 förutsättningslöst undersöka om BYNs verksamhet med godkända utbildningsgivare (GUG) leder till önskat resultat. Finns det andra sätt att arbeta för att säkra kvaliteten, exempelvis genom yrkesprov, i yrkesutbildningen. Vid eventuella förändringar behöver relationen med Arbetsförmedlingen särskilt beaktas.

4.3.2 Mål: Utvecklingskonferens för godkända utbildningsgivare (GUG)

BYN ska under hösten 2024 arrangera en konferens/informationsmöte för godkända utbildningsgivare.

4.3.3 Mål: Kvalitetssäkringsbesök för rätt kvalitet i vuxenutbildningarna

Under 2024 ska BYNs kansli genomföra minst tio kvalitetssäkringsbesök hos de egna vuxenutbildningsgivarna med involvering av berörda BYN-regioner. Utöver detta ska minst tre besök göras i samarbete med TYA för de utbildningsgivare inom mobila maskiner (kran och anläggning) som är knutna till både BYN och TYA.

Särskild vikt ska läggas vid hur den i avtalen angivna egenkontrollen fungerar samt uppföljning av utbildningsmodellen *Läringsutbildning för vuxna*.

4.4 Utveckling av grundutbildning för företagslärlingar

Det nya yrkesutbildningsavtalet som infördes 2020 innebär ett systemskifte när det gäller kvalitetssäkring av läranderesultaten i företagets grundutbildning av lärlingar.

De införda processerna och rutinerna behöver noga följas upp och vidareutvecklas.

4.4.1 Mål: Systematisk uppföljning av företagslärling

Under 2024 ska BYNs rutiner för uppföljning av såväl yrkesteoretisk som praktisk utbildning i företagets regi tillämpas och redovisas för BYNs styrelse. Särskilt ska förslag till förbättring och utveckling från lärlingar och handledare beaktas.

4.4.2 Mål: Utveckling av utbildningsmaterial för yrkesteoretisk distansutbildning

Under 2023 ska BYN inleda arbetet med att modularisera samtliga utbildningsmaterial för företagslärlingar. Utbildningsmodulerna ska i möjligaste mån följa kunskapsområdena i BYNs kvalifikationer.

För BYN-yrkena träarbetare, betongarbetare, golvläggare, murare, plattsättare och väg- och anläggningsarbetare ska tydliga uppdrag definieras som är kopplade till Libers nya utbildningsmaterial som lanseras under 2023.

Under 2023 ska BYN även undersöka förutsättningarna för att genomföra en revidering av det utbildningsmaterial som BYN äger eller samäger med andra branschorganisationer. Utbildningsmaterial som berörs är för yrkena beläggningsarbetare, håltagare, tak & tätskiktsmontör, stenmontör och undertaksmontör.

4.5 Validering och erkännande

BYN har utarbetat en modell för hur valideringar ska genomföras. I och med införandet av den nya modellen övergår BYN till att använda benämningen testcenter för de som godkänns av BYN för att genomföra valideringen.

I en etablerad process utfärdar BYN erkännanden avseende utländsk yrkesutbildning. Avsikten är att en person som redan har en för ett yrke relevant yrkesutbildning och erfarenhet ska kunna få sin kompetens erkänd som motsvarande ett svenskt yrkesbevis. Detta ska kunna ske utan att personen genomgår en validering i Sverige eller behöver genomföra en svensk yrkesutbildning.

4.5.1 Mål: Ytterligare yrken till BYNs valideringsmodell

För yrkena Träarbetare, Murare, Betongarbetare, Plattsättare och Anläggningsmaskinförare är valideringsunderlagen utvecklade och BYN ska ha en beredskap för driftsättning. Baserat på efterfrågan och beslut kan följande yrken beredas för införande i modellen fr.o.m. 2023:

- Väg- och anläggningsarbetare
- Golvläggare
- Ställningsbyggare
- Bergarbetare
- Kranförare

Därefter återstår följande yrken att hantera. För de yrken där valideringar inte förekommer i någon större utsträckning bör det övervägas om det är lämpligt att utveckla valideringstester enligt BYNs valideringsmodell fullt ut.

- Håltagare
- Tak- och tätskiktsmontör
- Undertaksmontör
- Stenmontör
- Beläggningsarbetare
- Anläggningsdykare

4.5.2 Mål: Utveckling av Kompetensprovet

En löpande utveckling och övergång ska ske till användning av de teoretiska frågebanker som har tagits fram för validering och införande av inslag som prövar den praktiska kompetensen. Kompetensprovet är till för de som redan har en *anställning i ett företag som är knutet till de kollektivavtal* som motsvarar BYNs verksamhetsområde. För övriga situationer är det i första hand BYNs valideringsmodell som ska tillämpas.

4.5.3 Mål: Utbildning av testledare för validering

BYN ska i samband med driftsättande av valideringsmodellen kontinuerligt utbilda testledare för användning av denna.

4.5.4 Mål: Utvecklingskonferens testcenter/ valideringsleverantörer

BYN ska under 2024 arrangera en konferens/informationsmöte för ackrediterade testcenter och godkända valideringsleverantörer.

4.5.5 Mål: Etablering av testcenter

BYN ska under 2023 driftsätta minst 3 testcenter, för att säkerställa hela processen i branschvalideringsmodellen. Validering enligt den nya modellen ska under 2023 kunna erbjudas för yrkena Träarbetare, Murare, Betongarbetare, Plattsättare och Anläggningsmaskinförare.

- Nuvarande avtal med valideringsleverantörer (GVL) ska under 2023 sägas upp (*) för att i stället hänvisa till "validering mot kurser" i enlighet med det nya lagkravet som trädde i kraft 2023-01-01.
- Möten med arbetsförmedlingen ska genomföras för att se över kostnadsersättningar till de GVL som idag upphandlats för att genomföra validering.
- Samverkan med TYA gällande validering ska ses över för att säkerställa att yrkesnämnderna erbjuder likartade valideringsformer.
- Kontakt ska tas med ME-skolan för att i samarbete se över möjligheten att få en spridning av testcenter för anläggningsmaskiner.

(*) Gäller ej de som har upphandlats av Arbetsförmedlingen där det fortfarande krävs ett avtal med BYN.

4.5.6 Mål: Utvecklad process för erkännande av utländsk yrkesutbildning

BYN ska under 2024 tillämpa den modifierade process för hantering av erkännandeintyg som har utvecklats under hösten 2023.

4.6 Handledare i företag

Handledare är nyckelpersoner när det gäller branschens framtida kompetensförsörjning. De har mycket viktiga uppgifter när det gäller att lägga grunden för yrkesskicklighet och sunda värderingar i yrkesarbetarleden.

4.6.1 Mål: Fortsatt genomförande av BYNs handledarutbildning

BYNs handledarutbildning har under 2023 vidareutvecklats och för 2024 ska utbildningen genomföras såväl digitalt som fysiskt. BYNs kansli ska öka antalet utbildningsledare så att en god regional spridning uppnås.

5 Kommunikationsstrategi

Strategin ska bidra till att skapa tydlig och relevant kommunikation i syfte att alla primära och sekundära intressenter och målgrupper ska få en positiv bild och känsla av en modern och utmanande utbildning. Vidare ska den bidra till att synliggöra att utbildningen erbjuder många möjligheter i en viktig och dynamisk framtidsbransch.

Genom ökad marknadsinsikt säkerställer vi:

- Vem vi kommunicerar med.
- Vad och hur vi kommunicerar.
- När och i vilka kanaler vi kommunicerar.

Strategin sorterar också ut vad som är strategisk, taktisk eller operativ kommunikation mot de olika målgrupperna och därmed vilka budskap och kanaler som används samt till vilket syfte. Strategin bygger också på ökad uppföljning av relevanta parametrar med avsikt att utveckla insikter och förfina kommunikationen.

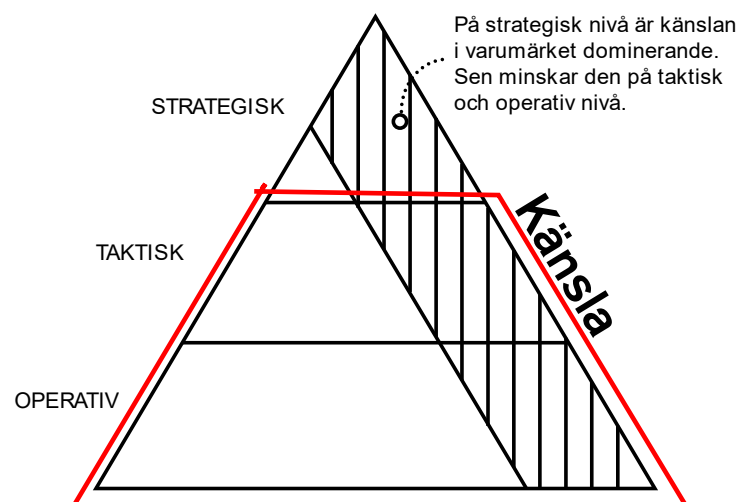
Det övergripande långsiktiga målet är att BYNs kommunikativa arbete ska leda till ett stabilt söktryck av elever till Bygg och anläggningsprogrammet och motsvarande yrkesutbildningar för vuxna.

5.1 Utvecklad kommunikationsplan

5.1.1 Mål: Utveckling av BYNs kommunikation

BYN utarbetade en ny kommunikationsplan under 2021 och under 2022 har arbetet inletts med införande av aktiviteter kopplade till den nya planen. Planen är baserad på insikterna från varumärkesarbetet och tankar från styrelsens strategimöte 2020. Planen inkluderar en intressentmodell och underlag för att utveckla positionering och strategiska, taktiska och operativa budskap. Den ska också ange hur BYN ska samverka med parternas kommunikationsavdelningar för att dra nytta av allt som bidrar till att höja branschens attraktionskraft. På den strategiska nivån är partsorganisationerna redan idag i hög grad aktiva. BYNs kommunikationsarbete ska i första hand inriktas på målgruppsinriktad taktisk och operativ nivå. BYN har under 2022 utvecklat en landningssida för de kommunikativa insatserna till berörda målgrupper; www.byggdinframtid.se. Den huvudsakliga kommunikationen kommer att ske via sociala medier med inriktning på att driva trafik till landningssidan.

Därutöver ska BYNs kansli ge behovsanpassat understöd till BYN-regionernas rekryteringsaktiviteter. Sammantaget ska kommunikationen ge en enhetlig och bred bild av de möjligheter som ges i byggbranschen.

Planen ger grunden för tydliga anpassningar till olika huvudmålgrupper:

- Grundskoleelever och deras påverkansgrupper
- Arbetsökande
- Yrkesväxlare

Planen tydliggör hur olika kanaler ska användas för olika målgrupper.

5.1.2 Mål: Tydliggöra utvecklingsmöjligheter för elever

Som en separat aktivitet ska BYN under 2024 fortsätta att beskriva utvecklingsmöjligheter i branschen i olika kanaler bl.a. genom landningssidan www.byggdinframtid.se. Detta ska kunna användas som information både till elever på BA-programmet och inför valet till gymnasiet. Aktiviteten ansluter till "de många möjligheternas program" under utbildningsstrategin.

5.1.3 Mål: Öka kunskaperna om målgrupper och intressenter

BYN ska fortsätta med samverkan med utredningsföretaget *Ungdomsbarometern*. Syftet med samarbetet är att få fram bättre underlag för framtida aktiviteter till målgrupper baserade på bättre förståelse av dessa. Det finns genom samarbetet en möjlighet att inkludera frågor som specifikt handlar om synen hos målgrupperna på framtid och utveckling i byggbranschen. Möjligheten att djupintervjua de som tillhör grupperna *närliggande* potentiella sökande ska prövas. (Närliggande är de som skulle kunna tänka sig att gå bygg- och anläggningsprogrammet men av någon anledning har valt ett annat program).

5.1.4 Mål: Yrkesutbildningsveckan 2024

World Skills Sweden har lanserat en yrkesutbildningsvecka som ska genomföras årligen under vecka 42. BYNs kansli ska ta fram instruktioner till BYN-regioner och skolor om hur BYNs kommunikativa resurser och grafiska profil bör nyttjas under denna vecka.

5.1.5 Mål: Kommunikativt stöd till BYN-regionerna

BYNs kansli ska erbjuda stöd till BYN-regioner som förväntas knyta an till BYNs övergripande kommunikativa satsningar i samband med regionala rekryteringsbefrämjande insatser i form av mässor, öppet hus, alla former av regional media mm.

5.1.6 Mål: Fortsatt spridning av iAPL-konceptet till fler företag.

BYNs koncept för iAPL ska under 2024 fortsätta spridas till fler företag/arbetsplatser som tar emot elever från gymnasiet och vuxenutbildning på apl. Spridningen ska bland annat ske med stöd av partsorganisationerna i BYN-regionerna.

5.2 Samverkan med andra organisationer

BYN samverkar med sin omvärld på olika sätt och utgör en viktig del för att BYN ska ha möjlighet att uppnå en bredd och styrka i sitt utvecklingsarbete, påverkansarbete och informationsinsatser. Samverkan med parternas branschorganisationer möjliggör en tillgång till expertstöd i olika utvecklingsprojekt och BYNs yrkesråd. Relevanta branschorganisationer medverkar i BYNs yrkesråd och flera av dessa har, genom samarbetsavtal med BYN, ansvar för leverans av den yrkesteoretiska utbildningen till Företagslärlingar.

BYN ska stödja den övergripande strävan hos parterna att skapa en attraktiv bild av byggbranschen som en trygg och säker arbetsplats för olika målgrupper. En positiv samhällsbild av byggbranschen är ett viktigt stöd i BYNs informationsarbete för att attrahera unga och vuxna till en yrkesutbildning och arbete inom bygg- och anläggningsbranschen.

Samverkan med Skolverket och Universitets- och Högskolerådet (UHR) utgör en viktig del i BYNs stöd till utvecklingsarbetet av bygg- och anläggningsprogrammet samt i rekryteringen av behöriga yrkeslärare till BA-programmet, som är en avgörande faktor för programmets långsiktiga utveckling och överlevnad.

För att få fler att upptäcka fördelarna med en yrkesutbildning och moderna framtidsyrken samverkar BYN med organisationen Worldskills Sweden (WSS) för deltagande i nationella och internationella yrkestävlingar.

BYN medverkar i YNIS-nätverket (Yrkesnämnder i samverkan) för att tillsammans med andra yrkesnämnder inom Samhällsbyggarsektorn arbeta med gemensamma informationsinsatser och aktiviteter för att bidra till en ökad rekrytering av elever till gymnasieskolans yrkesprogram.

Mål för samverkan framgår i andra delar av verksamhetsplanen.

5.3 Yrkestävlingar

Ett internationellt deltagande i yrkestävlingar förutsätter att mer kvalificerade unga yrkesverksamma kan inspireras och engageras för att tävla. Under ett SM kan dessa unga kvalificera sig för ett internationellt deltagande i förekommande tävlingsyrken. I ett SM handlar det också om att öka attraktionskraften för bygginriktade utbildningar. Främst till BA-programmet i gymnasieskolan, men det är också viktigt att lyfta andra möjligheter att utbilda sig för att bli verksam i byggbranschen.

En medverkan i ett SM behöver alltså dels visa upp en attraktiv bild av arbeten i byggbranschen dels lösa uttagningen för internationellt deltagande i förekommande yrken. Bilden av byggbranschen kan återspeglas i tävlingsgrenar utformade för skolelever; Skol-SM för anläggningsmaskinförare och träarbetare/husbyggare samt väg- och anläggningsarbetare/anläggare. Dessa tävlingsgrenar ska spegla värden som är viktiga att belysa; alla är välkomna, säkerhet är viktigt, digitalisering pågår, möjligheter att utvecklas samt att det är planerat och strukturerat arbete som bör känneteckna det professionella byggandet.

5.3.1 Mål: Medverka i Yrkes SM i Karlstad 2024

BYN ska medverka i Yrkes SM 2024 i Karlstad i enlighet med BYNs nya tävlingskoncept.

Preliminärt planerar BYN för följande tävlingsyrken:

- Anläggningsmaskinförare
- Väg och anläggningsarbetare
- Träarbetare
- Golvläggare (*)
- Murare (*)
- Plattsättare (*)

(*) Beroende av möjligheter till samverkan med berörda branschorganisationer inom dessa yrken kan ett internationellt deltagande bli aktuellt. De tävlande avses vara lärlingar eller unga yrkesarbetare som har yrkeserfarenhet utöver utbildningen i skolan (baserat på åldersgränser i Euroskills och Worldskills).

Uppvisning i ytterligare yrken baserat på intresse hos aktuella branschorganisationer ska möjliggöras.

5.3.2 Mål: Deltagande/observation i Worldskills 2024

BYN ska understödja medverkan inom yrkesgrenarna golvläggning, murning och plattsättning om detta är möjligt efter Yrkes SM i Karlstad. Worldskills 2024 genomförs i Lyon, Frankrike 10-15 september 2024. Möjligheten till medfinansiering för träning och deltagande ska sökas inom Erasmus+ -programmet. Om ingen tävlande medverkar ska BYN överväga att delta som observatör för att hålla sig underrättad om utvecklingen av de internationella tävlingarna.

6 Företagsstrategi

Företagsstrategin ska bidra till ett attraktivt partnerskap mellan utbildning och företag där företagen dels är utbildningens kunder, dels är medproducenter av blivande medarbetare. Detta sker genom ökad kunskap om och anpassning till företagets behov samtidigt som det ställs högre krav på företagets handläggning. Allt syftar till att lärlingen ska få en god grund att stå på för sin yrkesverksamhet och utveckling samt att företaget ska få medarbetare med rätt kvalifikationer.

Det övergripande långsiktiga målet är att BYN ska ha en god kännedom om företagets strategier för att säkerställa kompetensförsörjningen av yrkesarbetare. BYN ska arbeta proaktivt i samspel med partsorganisationerna för att motivera fler företag att använda samverkan med skolsystemet som det viktigaste sättet att säkerställa den egna kompetensförsörjningen.

6.1 Förstärkta informationsinsatser till företag

BYN behöver på ett tydligare sätt än hittills ta fram företagsinriktad information. Det ska vara lätt för ett företag att få reda på hur man kan samverka med skolsystemet när det gäller utbildning av nya yrkesarbetare och vad som gäller för lärlingar. Informationen ska kunna förmedlas dels i skrift (som pdf) och dels via BYNs webb. Målgrupperna är i första hand medlemsföretag i Byggföretagen och ME samt hängavtalsföretag.

6.1.1 Mål: Företagsansvarig på BYNs kansli

BYNs kansli ska ha en utsedd medarbetare som *företagsansvarig*. Avsikten är att denna roll ska säkerställa att BYN över tiden har en väl fungerande kommunikation med företagen i branschen, oavsett om den går via BYN-regionen eller kontakter med BYNs kansli. Under 2024 ska en handlingsplan för arbetet utvecklas i samråd med BYNs AU.

6.1.2 Mål: Information till företag

BYNs kansli ska i samverkan med BYN-regionerna utveckla och aktivt förmedla lättillgänglig information om lärlingsutbildningens upplägg och genomförande som vänder sig till företagen. Branschorganisationerna bör involveras för att nå företag inom sina respektive områden.

6.1.3 Mål: Pröva möjligheten att arbeta med matchning av apl- och lärlingsplatser.

BYN ska i samarbete med Galaxen Bygg AB pröva möjligheten i Stockholmsregionen att utveckla ett arbetssätt som underlättar kontaktskapande gällande apl- och lärlingsplatser. Avsikten är att dra nytta av den etablerade struktur som finns via samverkansgrupperna och med företagen i regionen.

6.2 Kartlägg företagslandskapet

I samband med BYNs strategimöte 2020 uppmärksammades att det råder en osäkerhet om hur företagen i branschen känner till de villkor och möjligheter som yrkesutbildningen ger. För att ta fram ett underlag för fortsatt utveckling föreslog styrelsen att det skulle genomföras en kartläggning av hur företagen resonerar kring kompetensförsörjningen av yrkesarbetare.

6.2.1 **Mål: Undersökning av företagens strategier för nyrekrytering av yrkesarbetare**

BYN inledde under 2021 ett samarbete med Stockholms universitet i syfte att med hjälp av studenter inom personaladministrativ utbildning undersöka företagens syn på kompetensförsörjning av yrkesarbetare. Samarbetet fortsätter under 2023. Arbetet kan göras både kvantitativt och kvalitativt och vända sig till både medlemsföretag i Byggföretagen och ME samt hängavtalsföretag. Samverkan är långsiktigt inriktad och kan leda vidare till en mer utvecklad forskningssamverkan utöver de studentarbeten som skisserats. Några frågeställningar som kan belysas:

- Kännedom om yrkesutbildningssystemet och BYN.
- Vem är lärling?
- Hur ser typiska strategier i företagen ut?
- Hur skulle lärlingsplatser kunna marknadsföras?
- Samverkan med gymnasieskolan/vuxenutbildning genom apl?
- Gymnasial lärling och anställning av elever?
- Företagslärlingar i grundutbildning?
- Yrkenas relevans?
- Betydelsen av HR-funktionerna?
- Goda exempel... Riktade satsningar?
- Vilka är det som anställer lärlingar och vilka är det som inte gör det?
- Branschorganisationernas roll (för aktuella yrken)?

6.2.2 **Mål: Stödja forskningsprojektet – Ökad attraktionskraft i bygg- och anläggningsbranschen**

BYN ska under 2024 fortsätta stödja det forskningsprojekt som Maria Johansson, Malmö universitet, kommer att genomföra under 2023 och 2024. Projektet syftar till att bidra med kunskap om synen på yrkesutbildning och mer specifikt hur den påverkar attraktiviteten i bygg- och anläggningsprogrammet. Avsikten är också att ta fram förslag på hur attraktiviteten kan öka genom att bl.a. analysera lokala framgångsfaktorer i olika delar av landet. Maria Johansson har blivit tilldelat forskningsmedel för från Riksbanken och en av förutsättningarna för att ansökan ska godkännas är att forskningen genomförs i samverkan med en branschorganisation. BYN är medfinansier till projektet och ska även genom information från BYNs kansli och BYN-regionerna bidra till forskningsprojektet.

7 Kulturstrategi

Kulturstrategin ska bidra till att belysa och personifiera den kultur som man vill ska genomsyra utbildningen och branschen. Den ansluter till BYNs värdegrund om uppträdande, förhållningssätt och attityd samt fungerar som en vägvisare för alla medarbetare inom BYN. Som vägvisare är den också viktig checklista för lärare, företag och andra aktörer som ska ingå i BYNs nätverk. Strategin bidrar också till att skapa samsyn och gemensam agenda för hela branschen.

Det övergripande långsiktiga målet är att BYN i samverkan med andra ska påverka kulturen i skolor och hos utbildningsgivare när det gäller för branschen angelägna frågor.

7.1 Yrkesutbildning för en hållbar utveckling

Yrkesutbildningarna är avgörande för att ge blivande yrkesarbetare en god grund att stå på i kulturella frågor. Byggbranschen drabbas av en hel del negativ uppmärksamhet som relaterar till arbetsmiljö, osund konkurrens och negativa attityder till underrepresenterade grupper såsom bl.a. kvinnor och personer med utländsk bakgrund. Det är helt nödvändigt att skolan, som i grunden är en skattefinansierad verksamhet och som styrs av staten som övergripande förväntar sig ett omfattande ansvarstagande inom arbetsmiljö och mångfald, arbetar aktivt för att förebygga problemen i arbetslivet. Inom partsorganisationerna/företagen och facket görs en hel del och BYN kan bidra genom att understödja aktiviteter inriktade till skolorna.

7.1.1 Mål: Tydliggöra hållbar utveckling i yrkesutbildningen

BYN ska med stöd av Byggtjänst medverka till att tydliggöra de utmaningar men också möjligheter som inryms inom hållbar utveckling i byggandet. Förutom att bidra till hållbar utveckling i allmänhet förväntas aktiviteterna leda till en bredare krets av sökande till yrkesutbildningar.

Arbete ska inledas under 2023 genom tematiska aktiviteter i samband med den planerade skolledarkonferensen under året.

7.1.2 Mål: Stödja säker arbetsplatskultur

BYN ska under 2024 medverka i styrgruppen för Galaxens skolinformationsprojekt.

7.1.3 Mål: Diskutera sund konkurrens i byggutbildningen

Ett av parterna framtaget upplägg om sund konkurrens i byggbranschen behöver uppdateras under 2024. Materialet är särskilt avsett för diskussioner med lärare och elever. Det ska göras tillgängligt för spridning till skolor i samband med exempelvis lärarkonferenser eller egna temadagar.

7.2 Inkluderande arbetsplatser för elever och lärlingar

Arbetsplatsförlagt lärande (apl) är en viktig del av yrkesutbildningen i gymnasieskolan och motsvarande utbildningar för vuxna. Vi ser idag att det är svårare för vissa grupper av elever att etablera sig i branschen efter utbildningen. Detta leder till svårigheter att rekrytera medarbetare och en ständig brist på arbetskraft med rätt kompetens – trots att det finns utbildade inom området.

Alla elever borde få en positiv upplevelse av apl och ingen borde utsättas för tråkningar och trakasserier. Det är inte rimligt att skolorna ska kunna göra något åt det bemötande som sker på en byggarbetsplats utan företagen och de verksamma på arbetsplatserna behöver lösa detta av egen kraft.

7.2.1 Mål: Införande av inkluderande apl (iAPL)

Under hösten 2022 lanserades iAPL-konceptet. Under 2023 fortsätter arbetet med spridning på bred front till företag inom bygg- och anläggningsbranschen.

7.3 Sprida goda exempel

Byggbranschen har mycket att göra för att utveckla arbetsplatskulturen så att den välkomnar alla människor. Goda exempel på aktiviteter som sker i regionerna bör spridas och genomföras på fler håll i landet.

7.3.1 Mål: Kartlägg regionala initiativ i branschen för att påverka mångfalden

BYN ska under 2024 kartlägga och sprida goda exempel från branschens regionala verksamhet, såväl i BYN-regionernas regi som enskilda initiativ från partsorganisationerna.